

GÜMRÜK BİRLİĞİ VE AB İLE 1/95 SAYILI ORTAKLIK KONSEYİ KARARI:

Türkiye ile AB arasında tam üyeliği esas alan bir ortaklık ilişkisi tesis eden Ankara Anlaşması, ortaklığın son döneminin gümrük birliği temelinde olacağını tespit etmiş; Katma Protokol ise 22 yıllık bir süre sonunda gümrük birliğine ulaşılmasını öngörmüştür. Bu kapsamda, teknik ve siyasi platformda yürütülen çalışmaların sonuçları, gümrük birliğinin tamamlanmasına ilişkin esasları ve takvimi belirleyen 1/95 sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararı altında toplanmıştır. Söz konusu Kararın Ortaklık Konseyi'nin 6 Mart 1995 tarihli toplantısında kabul edilmesinin ardından, Türkiye-AB Gümrük Birliği 1.1.1996 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın İçeriği

Kapsadığı alanlar ve içerdiği hükümler itibarıyla Türkiye ile AB arasında klasik anlamdaki gümrük birliğinin ötesinde bir entegrasyon süreci başlatan Gümrük Birliği Kararı'nın öngördüğü hukuki ve kurumsal düzenlemeler, dünya ticaretinde GATT kuralları bazında gelişen yeni koşullar ve AB'nin 1992 yılında hayata geçirdiği Tek Pazar uygulamaları çerçevesinde, Topluluğun Ortak Ticaret ve Ortak Rekabet Politikalarına uyumu da kapsamaktadır.

Bu çerçevede Gümrük Birliği Kararı;

- Malların serbest dolaşımı ve ticaret politikası,
- Gümrük vergilerinin, miktar kısıtlamalarının ve eş etkili vergi ve tedbirlerin kaldırılması,
- OGT ve tercihli tarife politikası,
- İşlenmiş tarım ürünleri,
- Tarım ürünleri ,
- Gümrükler,
- Mevzuatın yakınlaştırılması (fikri, sınai ve ticari mülkiyetin korunması, rekabet, devlet yardımları, kamu ihaleleri, vergilendirme),
- Yerleşme hakkı ve hizmetler,
- Kurumsal yapı,
- Türkiye-AB Gümrük Birliği Ortak Komitesi,
- Danışma ve karar prosedürleri,
- Uyuşmazlıkların çözümü,
- Korunma tedbirleri,

ile ilgili hükümler ve eklerden oluşmaktadır.

Ortaklık Konseyi'nin 6 Mart 1995 tarihli toplantısında 1/95 sayılı Gümrük Birliği Kararının yanısıra,

- Taraflar arasındaki ilişkilerin Ortaklık Anlaşmasının öngörmediği alanlarda da güçlendirilmesini amaçlayan bir Tavsiye Kararı,
- Türkiye'nin üçüncü ülkelere karşı 1 Ocak 2001 tarihine kadar Ortak Gümrük Tarifesinin üzerinde vergi uygulayacağı hassas ürünleri belirleyen 2/95 sayılı Karar,

• Türk ekonomisinin Gümrük Birliğine bağlı olarak geçireceği değişiklikler esnasında ihtiyaç duyacağı mali yardım ve işbirliğinin çerçevesini belirleyen Topluluk Deklarasyonu, kabul edilmiştir.

Türkiye-AB Gümrük Birliğinin Kapsamı

Gümrük Birliği, esas itibariyle sanayi ürünlerini kapsamaktadır. Ancak, hassas maddeler olarak nitelendirilen bazı sanayi ürünlerinin üçüncü ülkelerden ithalatında Topluluk tarafından uygulanan OGT hadlerine uyum, kademeli olarak 1.1.2001 tarihi itibariyle gerçekleştirilecektir.

Diğer taraftan, Topluluğun 3448/93 sayılı Konsey Yönetmeliği ekinde listelenen "işlenmiş tarım ürünleri" Gümrük Birliği kapsamında yer alırken, bu ürünler dışındaki tarım ürünlerinin serbest dolaşımı, Türkiye'nin, Topluluğun Ortak Tarım politikasına uyumu ertesinde mümkün olabilecektir. İşlenmiş tarım ürünlerinin ithalatında, Topluluk sistemi ile uyumlu olarak oluşturulan yeni mevzuat çerçevesinde, Toplu Konut Fonu (diğer bir ifadeyle tarım payı) bütün ülkeler kaynaklı ürünler için uygulanırken, Gümrük Vergisi Oranı (diğer bir ifadeyle sanayi payı) sadece üçüncü ülkeler menşeli ürünlerde uygulanmaktadır.

Öte yandan, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Anlaşmasına dahil ürünlerde ise, AB ile Türkiye arasında bir serbest ticaret alanı oluşturulmasını öngören Anlaşma 1 Ağustos 1996 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır..

Gümrük Birliği Ortak Komitesi

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı, gümrük birliğinin işleyişiyle doğrudan ilgili alanlarda (ortak ticaret politikası, ortak rekabet politikası, gümrük mevzuatı vb.), Türk mevzuatının Topluluk mevzuatıyla sürekli uyumu ilkesini getirmiş ve bu ilkeyi hayata geçirmek için de "Gümrük Birliği Ortak Komitesi" adı altında yeni bir organ tesis etmiştir.

Gümrük Birliği Kararı'nın 50/1. maddesiyle kurulan ve akit tarafların temsilcilerinden oluşan Gümrük Birliği Ortak Komitesi, bilgi ve görüş alışverişini yönlendirir, Ortaklık Konseyi'ne tavsiyelerde bulunur ve gümrük birliğinin doğru işleyişini sağlamak amacıyla görüş bildirir. Komite bazı konularla sınırlı olmak üzere, yeni bir mevzuat yaratmayacak ve Topluluk mevzuatında değişiklik oluşturmayacak teknik nitelikli kararlar alabilir.

Gümrük Birliği Ortak Komitesinin temel fonksiyonu, Türkiye'nin gümrük birliğinin işleyişiyle doğrudan ilgili alanlarda öngörülen mevzuat uyumu ilkesine bağlı kalmasına yönelik bir danışma prosedürünün oluşturulmasıdır. Amaç, mevzuat ve uygulamalar arasındaki farklılık ve çelişkilerin, malların serbest dolaşımı ilkesini etkilemesini, ticarete sapma meydana getirmesini ve tarafların topraklarında ekonomik sorunlara yol açmasını engellemektir..

Gümrük Birliği Kararı'nda ayda bir düzenli olarak toplanması öngörülmekle birlikte, Gümrük Birliği Ortak Komitesi bugüne kadar 9 toplantı gerçekleştirmiştir. Komite'nin etkin ve sürekli olarak işletilmesi, gerek gümrük birliğinin işleyişiyle ilgili sorunların aşılması gerekse gümrük birliğini doğrudan ilgilendiren alanlardaki mevzuat hazırlık çalışmalarında, Türkiye'nin başlangıç aşamasından itibaren yer alması açısından son derece önemlidir.